

Chefsåklagare Jörgen Lindberg vid Riksenheten för polismål i Malmö har fattat beslut i internutredningen runt polisens agerande i samband med polisen Fredrik Widén mördades i Nyköping den 20 juni 2007.

Jörgen Lindberg har själv avidentifierat den man som numera är dömd för mordet och flera andra brott. Blåljus har avidentifierat polismännen som nämns utom Fredrik Widén genom att bara ta med första bokstaven i deras efternamn.

I övrigt återges Jörgen Lindbergs beslut i sin helhet här.

Beslut

Förundersökningen läggs ner

Bakgrund

Följande beskriven bakgrund och bedömning bygger på vad som framkommit i den slutförda förundersökningen angående bl.a. polismannen Fredrik Widén död, utskrifter av förhör med L-I W i tingsrätten, samt kompletterande förhör med vissa inblandade polismän.

Efter framställan härom beslutade Polismyndigheten i Södermanlands län den 20 juni 2007 om polishandräckning för att omhänderta och till sjukhus för undersökning föra en L-I W i Nyköping. Då L-I W tidigare var dömd för grova våldsbrott och då det förelåg en viss hotbild bakom aktuell handräckningsbegäran, beslöt polisledningen om en särskild insats och att Peter W som insatschef skulle planera och låta verkställa genomförandet.

W påbörjade omgående planering av insatsen. Från KUT erhöles ett påstått välliknande fotografi på L-I W. Två polismän, däribland Fredrik Widén, fick vid 11-tiden i uppdrag att civilklädda påbörja spaning efter L-I W för att om möjligt lokalisera denne. De informerades om aktuell begäran, den hotbild som kunde tänkas föreligga, att L-I W var att betrakta som farlig och tidigare var dömd för grova våldsbrott då kniv används, samt att denne skulle kunna ha en större knivsamling. L-I W hade inte någon vapenlicens och det fanns ingen information om att han kunde inneha skjutvapen.

Av de uppgifter som lämnats under förundersökningen framgår entydigt att de båda polismännens initiala uppdrag inte var att ingripa mot L-I W utan endast att spana efter denne och om möjligt lokalisera denne, samt på telefon återrapportera till insatschefen. Likaså framgår av utredningen att W genom kontrollfrågor till de båda polismännen fick klart att dessa var införstådda med att L-I W kunde vara farlig.

De båda civilkända polismännen påbörjade vid lunchtid sitt spaningsarbete runt adressen Ö Kyrkogatan 33/Östra Rundgatan 3 i Nyköping, där L-I W hade sin bostad. Båda bar skyddsväst och tjänstepistol, samt medförde sina tjänstemobiler. Widén medförde sin OC-spray, medan kollegan var ensam om att inneha en bärbar radio.

Vid lunchtid fick polismännen P-E E och Joakim A i Strängnäs order om att åka till Nyköping för att där förstärka i handräckningsärendet. Även hundföraren Manne J ringdes in. Bland annat dessa tre var närvarande vid den utsättning som W höll kl 14.00 på polishuset i Nyköping. Den information som W därvid lämnade om handräckningsuppdraget, L-I W:s farlighet m.m. har av där närvarande beskrivits som mycket bra. Information lämnades om att

civila spanare höll L-I W:s bostad under uppsikt och ett fotografi på denne delades ut. Vilka dessa civila spanare var kände Strängnäs-patrullen inte till.

Det första problemet var att ta reda på var L-I W befann sig. Ett förslag att genom pejling lokalisera L-I W:s mobiltelefon och därmed denne förkastades av polisledningen eftersom lagstöd härför saknas. Den plan som W arbetat fram och som delgavs närvarande polismän gällde därför i företrädesvis Östra Kyrkogatan 33 och gick ut på att genom spaning försöka få klarhet i när L-I W befann sig i sin lägenhet. I första hand skulle man försöka att omhänderta denne utan att behöva gå in i hans lägenhet, där man befarade att han hade en större knivsamling. När det fanns anledning anta att L-I W fanns i sin lägenhet skulle en av polisens förhandlare från en tillfällig sambandscentral i polishuset i Nyköping ringa upp den fasta telefon som man trodde fanns i lägenheten och försöka förmå L-I W att frivilligt överlämna sig till de civilklädda poliser som i så fall skulle vänta i trapphuset utanför aktuell lägenhet. Genom medhörning på telefon skulle civilpatrullen i realtid hållas informerad och vad som pågick och vara beredda att ta emot L-I W om denne frivilligt överlämnade sig. Civilpatrullen skulle i sin tur lämna över L-I W till uniformerad polis (Strängnäs-patrullen), som skulle avvakta i närheten och vid behov hjälpa till med omhändertagandet.

För det fall L-I W efter kontakt inte frivilligt kom ut ur lägenheten och överlämnade sig till polisen skulle man i så fall gå in i lägenheten och genomföra omhändertagandet. För detta ändamål införskaffades i förväg ett beslut om husrannsakan enligt 20 § polislagen.

Något annat s.k. om-fall var inte planerat.

Vilken utrustning som skulle medföras lämnades till varje befattningshavare att själv avgöra. Radiotystnad var anbefalld. Ambulans var rekviderad och hölls i beredskap.

Vid den ordinarie utsättningen kl 15.00 informerades pågående polispersonal om vad som var på gång. Därvid gavs patrullen Fredrik Wirén och Carl-Michael B i uppdrag att hålla sig i närheten av Ö Kyrkogatan 33 för att vid behov kunna hjälpa till.

Fram till denna tidpunkt hade spaningsarbetet inte gett något resultat. Widén har under eftermiddagen flera telefonkontakter med W och informerades om insatsplanen. Efter att ha utfört en annan uppgift gavs Manne J i uppdrag att civilklädd åka till Ö Kyrkogatan och tillsammans med Fredrik Widén fortsätta spaningsarbetet där. Den avlösta polismannen, som skulle jobba följande natt, tog med sig sin radio och lämnade platsen innan J kom dit. Manne J begav sig civilklädd till platsen utrustad med tjänstemobil, tjänstepistol, handfängsel och OC-spray, men valde att lämna kvar radio och skyddsväst i tjänstebilen. På väg gående fram till Widén sammanträffade J kort med Strängnäs-patrullen, som avvaktade på Ö kyrkogatan ca 100 meter från Ö Kyrkogatan 33, varvid man kom överens om att hålla kontakt på radio. J förutsatte att Widén hade en radio med sig.

När J och Widén träffades gick man in i trapphuset Ö Kyrkogatan 33, orienterade sig på platsen och lokaliserade L-I W:s bostad på plan 2. Utifrån vad man såg och mot bakgrund av de besked som W lämnat till Widén om genomförandet, kom J och Widén överens om hur man skulle handla om man fick kontakt med L-I W, vilken ännu inte synts till.

Enligt vad J under förhör uppgett så kom man således inbördes överens om att för det fallet förhandlaren lyckades få kontakt med L-I W på telefon och prata ut denne ur lägenheten så skulle L-I W hindras återvända in i bostaden. Kom L-I W ut från lägenheten skulle

polismännen försöka att prata ner honom till entréplanet och där genomföra själva omhändertagandet. Om så erfordrades skulle OC-spray och fängsel användas.

J och Widén kontrollerade sin utrustning. J bar sitt tjänstevapen nedstoppat i byxlinningen under en t-shirt och Wirén visade att han bar sitt i ett äldre hölster i midjebältet dolt under en tröja.

Innan något upprigningsförsök påbörjats hade också Strängnäspatrullen uppdaterats om läget av W.

Under medhörning från J/Widén så ringde förhandlaren upp L-I W:s fasta telefon. J kunde på sin mobiltelefon höra signalerna från uppringaren, men inga signaler hördes ifrån lägenheten. Då man befarade att den fasta telefonen var vidarekopplad avbröts försöket efter 4-6 signaler. Sedan J/Widén närmat sig lägenhetsdörren gjordes ytterligare ett upprigningsförsök. Inte heller denna gång hördes några signaler inne från lägenheten, vilket W underättades om. W beslutade då att avbryta upprigningsförsöken och bege sig till Ö Kyrkogatan 33 för tillsammans med de båda patrullerna förbereda att med hjälp av nyckel ge polisen tillträde till lägenheten.

Under tiden som W var på väg från polisstationen så gick J/Widén ner i entréplanet. Medan de inväntade W:s ankomst kom en man som senare visar sig vara L-I W till platsen via en källargång som kan nås både från bakgården och genom trapphuset Ö Rundgatan 3. Personen ifråga hade Widén sett vid ett par tillfällen under dagen. Inblandade polismän har senare uppgett att de inte tyckte L-I W var särskilt lik personen på det fotografi som delats ut. När J/Widén uppfattade att mannen gick in i aktuell lägenhet drog man likväl slutsatsen att det rörde sig om L-I W och meddelade W sina iakttagelser. W beslutade att återvända till polisstationen och återgå till upprigningsplanen, vilket polispatrullerna informerades om.

Vid följande upprigning hörde J, som begett sig upp till våningsplanet närmast under L-I W:s lägenhet, hur ringsignalerna gick fram till lägenheten. Han backade därefter ner till entréplanet och Widén. Av medhörningen framgick att ingen besvarade signalen genom att lyfta luren i lägenheten. I stället uppmärksammade J hur L-I W åter kom ut från lägenheten, ställde ner en kasse på trapphusgolvet, låste dörren och begav sig ner mot entréplanet. J meddelade sambandscentralen sina iakttagelser. I detta läget beslutade J och Widén sig för att fullfölja ingripandet mot L-I W. Det är osäkert om sambandscentralen underrättades om patrullens beslut, men i vart fall gavs dom inget besked från W eller annan om att avbryta eller att underlåta att ingripa.

J hade sina handfängsel tillgängliga i backfickan. Widén hade OC-spray i högra handen och visade för J att han hade sin polislegitimation i vänster hand. J hakade också upp entrédörren/ytterdörren för att underlätta en eventuell reträtt.

När L-I W var nästan nere på entréplanet tog patrullen kontakt med denne. Det får anses klarlagt att J talade om att det var från polisen, men denne vet inte med säkerhet om Widén visade upp sin legitimation som J med säkerhet vet att Widén hade i handen. De uppgifter som L-I W lämnat i tingsrätten motsäger inte heller detta. L-I frågade bara vad det gällde och fick besked om att det gällde en handräckning. Inte heller detta motsägs av L-I W:s i tingsrätten lämnade uppgifter. Därefter vände L-I W och började åter gå upp för trappan. När L-I W av J hindrades göra detta, vände han om och begav sig hastigt mot den källargång varifrån han tidigare kommit. Ett första misslyckat försök att fånga in L-I W i dörrhålet till

källargången gjordes. Ett litet stycke in i källargången fick Widén strax därpå tag i L-I W:s högra arm, kom upp framför L-I W och sprayade mot dennes ansikte. Samtidigt träffade Widéns OC-spray J i ögonen och denne sattes ur stånd att fortsätta ingripandet. Fram till denna tidpunkt hade det enligt J inte funnits något i L-I W:s uppträdande som uppfattades som hotfullt. När J under ett kort ögonblick lyckades öppna ögonen såg han hur L-I W med båda händerna tar efter något på sin vänstra sida/byxficka.

J har vid förhör uppgett att han omedelbart därefter, när han fortfarande finns strax intill Widén, hör två skott avlossas i snabb följd, men han har ingen uppfattning om vem som skjuter. Omedelbart därefter kommer ytterligare två skott och J retirerar efter bästa förmåga bakåt mot det håll de kommit ifrån för att om möjligt i vart fall försöka larma. Han drar sitt tjänstevapen och försöker hålla källargången under uppsikt. Under denna förflyttning smäller ytterligare ett antal skott. I efterhand kan konstateras att L-I W avlossat i vart fall 9 skott i källargången och att Widén träffas av 7 av dessa, varav ett påsittande, med följd att han avlider på platsen. Vi vet idag att varken Widén eller J avlossat sina pistoler.

Strängnäspatrullen A/E har under tiden avvaktat på tidigare nämnd plats. De har kontakt med insatsledningen och får därvid något besked, idag oklart vad eller av vem, om att köra fram till Ö Kyrkogatan 33. Ungefär samtidigt som Manne J kommer ut från fastigheten anländer Strängnäspatrullen till adressen. J meddelar att ”han är därinne, han har sprungit in, hans finns inne på gården”. Däremot är det osäkert om A/E i det här läget får klart för sig att skottlossning ägt rum.

A har vid förhör uppgett att när han här stiger ur bilen och ser J som backar upp från entredörren, så hör han skottlossning från källaren. E har ingen sådan minnesbild.

E springer ner mot korsningen Ö Kyrkogatan-Ö Rundgatan. På vägen drar han sitt tjänstevapen med 15 patroner i magasinet och höjer beredskapen. När han rundar hörnet får han syn på ryggen på en man som bär en pistol i höger handen utmed sidan av kroppen. Mannen förflyttar sig lugnt från ingången Ö Rundgatan 3 mot infarten till fastighetens bakgård och E får felaktigt uppfattningen att personen är Fredrik Widén, som han inte känner till utseendet på. Mannen, som senare visar sig vara L-I W, viker av in mot innergården. E har uppgett att fram till denna tidpunkt har han inte hört att några skott avlossats. Han följer efter mannen med pistolen och när E kommer fram till infarten till innergården ser han mannen ca 8-10 meter in på gården. E uppfattar att det finns ytterligare någon person inne på gården och att denne/a försöker påkalla E uppmärksamhet. Plötsligt vänder sig L-I W mot E och öppnar eld mot den uniformerade polismannen.

Det första skottet från L-I W missar E, som uppgett att L-I W därefter skjuter ytterligare 2-3 skott mot honom. Ett av dessa snuddar vid E:s huvud och ett träffar honom i armen. E besvarar elden med två till fyra skott under förflyttning för att söka komma i skydd, dock utan att träffa L-I W. Däremot tycks ett splitter från en kula som avlossats av E som rikoschett träffat handen på en civilperson inne på gården. I samband med att E söker skydd faller han omkull och vapnet fastnar i upphakat läge. Han får inte genast ordning på vapnet igen.

Under tiden har A stannat kvar hos J och hör härifrån nya skott som han uppfattar kommer från källaren, men som troligen härrör från den skottlossning som E är inblandad i inne på gården.

E retirerar tillbaka till kollegerna utanför Ö Kyrkogatan 33. A ser att kollegan blöder från ett sår vid tinningen. Det är tveksamt om E ännu uppfattat att han har en skottskada i armen. Denna slutsats förstärks av att han talar om för A att han tror att mannen som beskjutit honom är utrustad med ett paintball-vapen. Efter denna information går A ner i källargången. Här ser han på avstånd benen av en person som ligger i dörröppningen till gårdsplanen. Omedelbart därefter ser han hur L-I W kliver in källargången över den i källardörren liggande kroppen. L-I W har fortfarande sitt vapen i handen och A får för sig att det är fråga om Fredrik Widén. När L-I W genast därefter springer in i en annan källargång förstår han att så inte är fallet, varpå A retirerar ut till E och J. E har då fått syn på L-I W när denne, som antagligen kommit ut från porten till Ö Rundgatan nr 3, gör över Ö Rundgatan i riktning mot S:t Annegatan och säger till A: "Där är han, där är han". E har nu upptäckt att han också har en skottskada i armen. A konstaterar att det är samma person som han strax innan sett beväpnad i källaren.

A beger sig springande efter L-I W och strax därpå E, som under tiden fått ordning på sitt vapen. A ropar upprepade gånger till L-I W att stanna och avlossar också två varningsskott innan han kommer ikapp honom. L-I W har då inte längre något vapen synligt. A kommenderar utan resultat L-I W att lägga sig ner på marken, varför han börjar spraya L-I W med OC-spray. E har då också kommit fram och även han sprayar L-I W. Sprayen har ingen synbar effekt på L-I W. Strax därpå anländer polismännen W/B och L-I W kan gripas. Denne bär då en pistol i en midjeväska. I efterhand har konstaterats att det är detta vapen som använts vid skjutningen mot Widén och A.

L-I W har i förhör, som man får förstå hans uppgifter, vidgått att han skjutit mot Widén, men hävdar att nödvärnsrätt förelegat.

Bedömning

Polisen genomför årligen ett stort antal handräckningsuppdrag. I allmänhet saknas anledning vidta särskilda åtgärder härför. I aktuellt ärende fanns dock en hotbild som föranledde polismyndigheten att tillsätta en insatschef för att planera och genomföra åtgärden och dessutom ordna med extra personal för genomförandet.

Utifrån den information och personal som fanns tillgänglig finns det ingen anmärkning att rikta mot den planlagda insatsen. Planläggningen påbörjades omedelbart, en plan för genomförandet utarbetades och involverad personal erhöll adekvat information allt efter hand som de trädde i tjänst och förutsättningarna förändrades.

Generellt sett går det inte att i förväg detaljplanera för alla tänkbara scenarier utan att det praktiska genomförandet blir lidande. I det minuteroperativa arbetet måste därför mycket av det praktiska handlandet överlåtas till den personal på platsen som skall genomföra åtgärden.

Det förhållandet att inte alla i insatsen involverade polismän kände varandra är ingen ovanlig företeelse inom polisarbetet. Ingenting talar heller för att detta förhållande i något avseende påverkat det skeende som lett till Widéns död.

Då någon misstanke om brott inte föreligger saknas anledning att fortsätta utredningen i denna del.

Som händelserna utvecklades fattade Widén och J beslut om att ingripa mot L-I W. Detta ligger helt i linje med det uppdrag som lämnats dem och kan inte med hänsyn till någon då känd omständighet sägas vara felaktigt. Som tidigare påtalats finns det ingen anledning ifrågasätta att polismännen klargjort vem de var och varför de var där. Av det som framkommit under förundersökningen, såväl denna som vid utredning av mordet, liksom i tingsrätten, finns det inget i ingripandet eller i samband därmed av polismännen utövat våld som talar för att en nödvärnssituation förelagat för L-I W. Med hänsyn till skeendet ligger polismännens våldsanvändning inom ramen för den laga befogenheten. Då misstanke om brott inte längre föreligger i denna del saknas anledning fortsätta utredningen.

När E får kontakt med L-I W är han, liksom alla utom L-I W, okunnig om vad som hänt Widén. Den villfarelse han befinner sig i om L-I W:s person är inte någon, med hänsyn till vad som ovan anförts, straffrättslig ansvarig för. Övertygande bevisning finns för att E omgående hamnat i en nödvärnssituation och ägt rätt att besvara elden på sätt som skett. Den omständigheten att utomstående därvid kan ha träffats av ett rikoschetterande splitter föranleder ingen annan bedömning. Då misstanke om brott inte föreligger i denna del saknas anledning fortsätta utredningen.

A får efter samtal med E klart för sig att L-I W är den person som beskjutit och skadat E och som A kort dessförinnan sett med vapen i källargången. Även om det för A varit oklart vad som hänt Widén har nu klara gripandeskäl förelagat beträffande L-I W. När den beväpnade L-I W inte stannat på A:s order härom har verkanseld inte varit utesluten. Vid sådant förhållande har det inte varit fel att som A skjuta två varningsskott för att möjligt få L-I W att ge upp, stanna och låta sig gripas. Då misstanke om brott från någon polismans sida inte heller föreligger i denna del saknas anledning fortsätta utredningen.

Vid genomförandet av gripandet av L-I W har OC-spray använts utan att denne synbart påverkats härav i någon större omfattning. Mängden spray får därvid sättas i relation till denna uteblivna påverkan. Med hänsyn till ovan redovisade omständigheter har det inte varit fel att använda spray, varför misstanke om brott saknas. Anledning fortsätta utredningen saknas därför.

Jörgen Lindberg